

**Об'єкти обліку затрат в умовах діяльності підприємств
машинобудування**

Король Катерина Валеріївна

аспірантка кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Одеського національного економічного університету

Діяльність будь-якого суб'єкта господарювання можлива за умови забезпечення системи управління достовірною, повною і детальною інформацією про наявність і використання ресурсів такого суб'єкта господарювання. Отже, бухгалтерський облік витрат займає особливе місце в системі управління, оскільки за допомогою облікових процедур накопичується інформація про ресурси підприємства як в ретроспективі так і в поточному періоді та перспективі.

Важливість поняття «об'єкт обліку затрат» для обліку затрат є безумовною, адже вірне розуміння та вибір об'єктів обліку затрат є однією з ґрунтовних підстав забезпечення достовірності та повноти інформації про фактичну собівартість продукції, робіт, послуг та ідентифікації затрат по відношенню до видів продукції [4, с.144; 6].

В науковій літературі одним з поширених підходів щодо трактування «об'єкту обліку затрат» є його визначення як затрат, згрупованих для визначення собівартості. Представниками цього підходу є: Нападовська Л.В. [5, с.137], Палій В.Ф. [7, с.278], Олійник О.В. [6, с.10], Гуцаленко Л.В., Фабіанська В.Ю. [2, с.19] та Єфремова А.А. [3, с.71]. Причому автори Єфремова А.А. та Палій В.Ф. зауважують на реальні затрати як об'єкт обліку затрат, зокрема на те, що такі затрати згруповані для визначення собівартості. В останньому твердженні до них приєднується також Пушкар В.Ф. Нападовська Л.В. розширює загальноприйняте визначення ознак, визначивши об'єкти обліку затрат «як затрати, згруповані за

різноманітними ознаками» [5, с.137], а не лише для визначення собівартості. Підтримуючи останнє твердження, зауважимо, що виробничий облік (облік затрат) як частина управлінського обліку не може обмежуватись у визначенні об'єктів лише собівартістю, адже для управління на сучасному розвитку обліку може бути потрібна найрізноманітніша інформація, згрупована за різними ознаками. Наслідком цього є необхідність врахування при визначенні об'єктів обліку вимоги групування затрат за різними ознаками.

З урахуванням наведеного вище об'єкт обліку затрат для машинобудування можна уточнити як сукупність затрат на виробництво, згрупованих за різноманітними ознаками.

З огляду на визначений зміст категорії «об'єкт обліку затрат» важливим є визначення факторів вибору таких об'єктів в умовах діяльності машинобудівних підприємств.

Як зауважує Карпова Т.П. на вибір об'єктів обліку затрат істотний вплив здійснюють особливості технології виробництва, тип організації виробництва, структура управління підприємством, технічні параметри вироблюваної продукції, ступінь розвитку внутрішніх госпрозрахункових відношень та ін. Характеристики різні і тому номенклатура об'єктів обліку затрат розробляється індивідуально кожним підприємством [4, с.142]. Подібної думки дотримуються також дослідники Гуцаленко Л.В. та Фабіанська В.Ю. [2, с.19], зауважуючи на важливість, разом із вже визначеними, системи контролю за затратами при виборі об'єктів обліку затрат. Крім того, дослідники Гуцаленко Л.В., Фабіанська В.Ю. визначають основним критерієм при встановленні об'єктів обліку затрат потребу визначення пов'язаних з виробництвом затрат та порівняння їх з плановими [2, с.19].

Голов С.Ф. визначає такі ознаки вибору об'єкту обліку затрат:

– мета калькулювання;

– мета ціноутворення, внутрішньої звітності, рішень щодо асортименту;

– для оцінки діяльності менеджерів, планування і контролю [1, с.103].

Таким чином в обліковій системі можна виділити наступні групи об'єктів обліку затрат: категорії затрат, місця виникнення затрат, центри відповідальності, види продукції. У цьому випадку номенклатура об'єктів обліку затрат може включати: місця виникнення затрат, центри відповідальності, статті затрат, види або групи однорідної продукції, процеси, фази й стадії технологічних процесів (переділи), окремі операції тощо. За видами продукції об'єкти обліку затрат у машинобудуванні можуть бути деталізовані на вироби, заготовки, деталі, складальна одиниці, комплекси та комплекти. За видами продукції об'єкти обліку затрат можна визначити як носії затрат. З урахуванням наведеного вище, можна запропонувати такий перелік об'єктів обліку затрат для підприємств машинобудування (табл. 1.):

Таблиця 1

Об'єкти обліку затрат для підприємств машинобудування

№ з/п	Вид об'єктів обліку затрат	Номенклатура об'єктів обліку затрат
А	1	2
1	Категорія затрат	Статті затрат, елементи затрат
2.	Місця виникнення затрат і центри відповідальності	Структурні підрозділи, стадії технологічного процесу, фази виробництва, технологічні переділи, операції виробничих процесів, роботи виробничих операцій, види виробництв: основне, допоміжне виробництва, обслуговуюче господарство, центри затрат
3.	Види продукції (носії затрат)	Готова продукція – вироби, складальна одиниці, комплекси та комплекти; напівфабрикати – заготовки, деталі; замовлення, роботи, послуги.

З огляду на наведене вище (табл.1), по відношенню до об'єктів обліку затрат, облік затрат включає такі взаємопов'язані напрями:

1) облік затрат за видами;

2) облік за місцями виникнення затрат та центрами відповідальності;

3) облік за носіями затрат.

Перелік використаних джерел:

1. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник / С.Ф. Голов – 3-ге вид. – К.: Лібра, 2006. – 704с.. – ISBN 966-7035-53-0.
2. Гуцаленко Л.В. Організація обліку і контролю виробництва біологічного палива: монографія / Л.В. Гуцаленко, В.Ю. Фабіанська. – Вінниця: ТД «Едельвейс і К», 2013. – 262 с. – ISBN 978-966-2462-37.
3. Ефремова А.А. Себестоимость: от управленческого учета затрат до бухгалтерського учета расходов / Ефремова Анна Алексеевна. – М.: Вершина, 2006с. – 208с.: ил.табл. – ISBN 5-9626-0111-4.
4. Карпова Т.П. Управленческий учет: учебник для вузов / Т.П. Карпова. – 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Юнити-Дана, 2004. – 351 с. – ISBN 5-238-00633-0.
5. Нападовська Л.В. Управлінський облік: підруч. для вузів / Л.В. Нападовська. – 2-ге вид., доопрац. та допов. – К: Київ.нац.торг.-екон. ун-т, 2010. – 648с. – ISBN 978-966-629-453-4.
6. Олійник О.В. Витрати в системі бухгалтерського обліку: теорія, методика, практика (на прикладі підприємств промисловості нерудних матеріалів): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / О.В. Олійник. – Терноп. акад. нар. госп-ва. — Т., 2002. — 22 с. — укр.
7. Палий В.Ф. Основы калькулирования / В.Ф. Палий. — М. : Финансы и статистика, 1987. — 288 с.: ил.